

ביצה פרק ראשון ביצה

ו.

עין משפט נר מצוה

לח א מיי פ"ח מהלכות
י"ט הלכה כג סגמ
לאון עה עושי' א"ח ס"י
תלו סע"ג ב וס"י תקטו
סע"ף א:
ל"ב ב מיי' שס עושי' עס
ס"י תקטו סע"ף ד:
ב ג ד מיי' שס עושי' ע
מ א ה ו מיי' פ"ו מהל'
י"ט הלכה י"א יג
ו"פ"ח מהלכות עירובין
הלכה ט"ו סגמ לאון עה
עושי' א"ח ס"י תקטו
סע"ף כ:
מב ז מיי' פ"ח מהלכות
מ"ח הלכה ט"ו
עושי' א"ח ס"י סע"ף ג
[וס"י עט סע"ף ג]:

רבינו חננאל

ולגבי מה א"ע"ג דמת
בירוש' שני דלא אישתהו
כלל, לא משתתן ליה,
דקיייל כרב אשי דהוא
בתרא, דאמר יו"ט שני
לגבי מה תחול שווייה
רבנן, ואפילו ביו"ט שני
ב"ד, אמר רבינא
והאידין דאיכא חברי
שאורמיה ישראל כיון
שאתם קבורים המת
שאתם קבורים המת שלנו
בירוש' שלכם, חיישין
ומשהינן למחר, והאי
דאמר מימות עורא ואילך
לא מצינו אלול מעובר,
שלא מצינו מניה מכלל
דבימות עורא ועירוריה,
מנהיג מילי, שאמר
ויצג החדש השביעי וכל
ישראל בעריהו (א). ולגבי
עירובי תבשילין, מניה
אדם מירוש' הראשון,
שהל פסח או סוכות
משיי ושישי בשבת,
חיישין עירובי ביום
חמישי, ואומר אם היום
יו"ט, מחר חול הוא
ומחר לבשל לשבת בלא
עירוב, ואם יום ששי
יו"ט של גלויות, אבל
(בגון) הוא יו"ט, היום
הוא עירוב, והירחי מערב
מירוש'. והני מילי ב"ב
יו"ט של גלויות, אבל
ב"ב יו"ט של ר"ה לא.
אפרוח שנוול ביו"ט, רב
אמר כי מוקצה הוא, אבל
על שנוול ביו"ט מותר,
שהיה מוכן מאתמול
על גב אמו, שהפרה
מוכנת היא, ובלבד
בידוע שכלו לו חדושו,
ואם אינו ידוע, אסור
לחלוטין, ומפורש בפרק
ר' אליעזר במס' שבת.

(א) ע"י היעו מוס' ר"ה ק"ד ע"י
ע"כ ד"ה מימות עורא ע"ש.

מימות עורא ואילך לא מצינו אלול מעובר. וא"ת והאמרין
צברונין (דף ל"ג. וס"י) דרבי יוסף אומר הביצה שנוולתה
צבראשון ביום השני וא"כ היכי פליגי נהרדעי אר"י יוסף שהוא תנא
י"ל דלרבי יוסף אסור אי אחרמי ונהרדעי אמרי דלא אחרמי:
י"ן טוב שני אגבי מת כחול שויה

רבנן אפילו רמינו ליה גלימא
ואפילו רמינו ליה אבא. ותימנה
דצמועד קטן (דף מ: וס"י) אמרינן אין
חופרין כוכין צמועד והכא משמע
דאין זו מלאכה וי"ל כפי ר"ח דפירש
שהיו רגילין לתפור הרבה צימד כדי
שיהיו מונומנות כשיצאו מתיים ועל זה
קאמר דאין חופרין צמועד לזוך
אחר המועד: **והאידין דאיכא**
חברי חיישין. פירש"י שכופין לשראל
לעשות מלאכה וכשהוא י"ט מניחין
אותם ואם היו רואין שיקצרו מתיים
יכופו אותם לעשות מלאכה והשתא
בזמן הזה שאין חברי מותר ואין לומר
שכריך מניין אחר להמירו דמין דזה
הטעם משום חששא ועברה החששא
עבר הטעם וה"נ אמרינן גבי מים
מגולין דלאקורין שאלו נמש שמה מהן
ועכשיו שאין נחשים מגולין צימיו אנו
שומין מהן אפילו לכתחילה אע"פ
שהוא דבר צמנין ומי"מ ר"ת היה
אסור ומעשה היה צמלאוין שמת אדם
אחד צי"ט שני ורלו להתעסק בו
לקצרו וגער צהן ר"ת ושלח להם בני
צכר אינן בני תורה ואתם בני
תורה כדאייתא בשבת (דף קל"ט: וס"י) שלא
לקצרו מת צי"ט שני משום נכרים
ביום טוב רב אמר אסור ושמואל ואיתומא
ר' יוחנן אמר מותר רב אמר אסור מוקצה
הוא ושמואל ואיתומא ר' יוחנן אמר מותר
הואיל ומתיר עצמו בשחיטה אמרי ליה רב
כהנא ורב אסי לרב וכי מה בין זה לעגל
שנוול ביום טוב אמר להו הואיל ומוכן אגב
אמו בשחיטה ומה בין זה לעגל שנוול מן
הטרפה שתיק רב אמר רבה ואיתומא רב
יוסף מ"ט שתיק רב לימא להו הואיל
ומוכן אגב אמו לכלבים אמר ליה אביי
השתא

דצנעה הוא אוכל צייתו ולא אושא מלתא אזל לקצור מתיים
צפרהסיה אושא מלתא ואין נכון להמיר ועוד אמר רבינו תם דבזמן
הזה נמי איהו שחן משועבדים למלכות לעשות מלאכה כגון
לקבל המס ולהתעסק בצרכים הלכך אם יראו שימתקו לעשות
מלאכה צמת יכופו אותם לעשות מלאכה למלכות:

אפרוח שנוול ב"ש וכו'. נראה לומר דאחרמי שנתתו עיניו
היום דאי לא נפתחו עיניו קי"ל דאפילו צחול אסור:
הואיל ומתיר עצמו בשחיטה. פירש"י מתיר עצמו צלדמו
להיות נשחט אזל קודם לידמו היה אסור וכיון דאתקן
לשחיטה אתקן נמי לענין מוקפה ותימנה למה להו לשמואל ור' יוחנן
הך טעמא תיפוק ליה משום דלית להו מוקפה כדאמרין פרק מי
שהשחין (שבת דף ק"ט:) דשמואל ויעירי ור' יוחנן ק"ל שצמנו צביצה
להו וי"ל דהכא קאמר טעמא אפילו לרבי יהודה דלית ליה מוקפה
שרי מהאי טעמא ולכך כריך האי טעמא אי נמי איצטרך אפילו
לרבי שמעון דלית ליה מוקפה דמודה דהאי מוקפה דהכא דהו כגורגותא ומתוקן א
והכי מוכח בשבת (דף מה:): **וכ"י מה בין זה לעגל**
שנוול מן הטרפה. דהתם לא מני לנימיר הואיל ומוכן אגב אמו ושחיטה
(דף ע"ה) דבן פקועה נותר בצרכיה סימנין בשחיטה אמו או צדידיה ואם כן יכול להושיט ידו צמעי אמו וישחטנה ויהיה מוכן כהאי
גוונא וי"ל דקאמר גמרא אליבא דרבי אושעיה דקמבעיה ליה התם צחולין (דף ע"ה) אם נותר בן פקועה בצרכיה סימנין אי נמי י"ל
הואיל ולכתחילה אין לו לשחטו כי האי גוונא שאינו יכול לרעות מידי דהוה אשוחט צלילה (ס"ט דף ע"ג:) דאסור לכתחילה לא מיקרי מוכן ועוד
יש לומר דהתם מיידי דאירע שכלו לו חדושו והכא מיידי בלא כלו לו חדושו ועד היום וא"כ לא הו מוכן היום והואיל וצ"ח השמשות לא היה חזי:
השתא

אמר רבא מס צי"ט ראשון וכו'. מת המוטל לקצור אם י"ט ראשון
הוא וכו': **משא"כ צביצה.** לענין צביצה לא הקלו צי"ט שני דראש
השנה להקשות לשל גלויות דאילו ר"ה נולדה צוה אסורה בזה: **אף**
צביצה. נולדה צוה מותרת בזה: **דמאי דעסיך.** לאסרה צמני
לחוקים מצ"ד: **דילמא מעברי ליה**

לאול. כתקנה הראשונה למנות מים
שני ולעשות שני ימים כגון שלל צאו
עד יום שלשים ואח"כ: **מימות עורא**
ואילך וכו'. ואע"פ שאתקנו לא אירע
שצאו עדים מן המנחה ולמעלה חוץ
מאוחה הפעם ועדיין לא נתקנה. האי
דנקט מימות עורא משום דצימיו
עברוהו דכתיב צעורא (תמיה ט)
וציום השני וצרכא השנה משתעי:
לא אמרן. דיתעסקו בו ישראל: **אלא**
דאשסיה. ומתירא שלל יסריח:
אסא. הדם היו מניחין על מטת מת
לצדודו: **דאיכא חברי.** אומה רשעה
שהיו צימיו פרסיים וכופין את ישראל
לעשות מלאכתם וצי"ט היו נדחין מהן
ע"י שאומרים להם י"ט הוא ואם
יראו אותם וקצרו מתיים יכופו
אותם למלאכה. והאי גלימא דאמרין
לעיל אינו זוכך אמת שהרי יש לו
תכריכין אחרים כל זכרו שאם כריך
בגדו מן הטרפה ארבעה
לאו ידן אמו הוא וימתר
בשחיט עגמו דקיי"ל
צי"ט ע"פ ע"פ ומי"ט
מוס' סנהדרין דף פ ע"ב
ד"ה עובר וכו' ע"ש
דו"ק: [ב] תוס' ד"ה
הואיל וכו' והכי מוכח
בשבת. צ"ד דף מה ע"ב
צמנו: ד"ה א"ח צ"ח צ"ח
אפרוח יעשה:

קדש: א"ל רב מרדכי. לרבינא מנהרדעי לא תותציה למר צפירוש
שמעי על מיינה דלא סבר דלנהרדעי. רב מרדכי תלמידו של רב אשי
היה כדאמרין בסוטה (דף מ"ו:) גבי לוי' לרבו ער פסקה רב מרדכי
אלויה לרב אשי כו': **הואיל ומתיר עצמו.** צלדמו להיות נשחט
מה שלא היה לפני לידמו אף מוקפה התייר את עצמו צלדמו דמגו
דאתקן להא אתקן להא: **ועגל שנוול צי"ט.** דמניא לקמן שמתר בו
ציום לרבי הכל: **מוכן אגב אמו.** צעודו צחוק מעיה אם נשחטה
האם היה נאכל: **הטרפה.** בנה אסור אם נמלא צחוקה או דעובר יך
אמו הוא הואיל ובשחיטה אמו אהה צא לאכלו וכי נולד צי"ט מן
הטרפה יכיל לנימיר הואיל ומוכן אגב אמו ושחיטה עצמו
מותר לשחטו ולאכלו דלא אשכחן מאן דאסרי: **לנתיב.** דבין
השמשות מיתה אמו ומוכח לכך אזל אפרוח שצקליפה אינו
עומד לאכילה כלבים ואף לא היה ראוי הלכך נולד הוא:
מוכן

לרבי שמעון דלית ליה מוקפה דמודה דהאי מוקפה דהכא דהו כגורגותא ומתוקן א
והכי מוכח בשבת (דף מה:): **וכ"י מה בין זה לעגל**
שנוול מן הטרפה. דהתם לא מני לנימיר הואיל ומוכן אגב אמו ושחיטה
(דף ע"ה) דבן פקועה נותר בצרכיה סימנין בשחיטה אמו או צדידיה ואם כן יכול להושיט ידו צמעי אמו וישחטנה ויהיה מוכן כהאי
גוונא וי"ל דקאמר גמרא אליבא דרבי אושעיה דקמבעיה ליה התם צחולין (דף ע"ה) אם נותר בן פקועה בצרכיה סימנין אי נמי י"ל
הואיל ולכתחילה אין לו לשחטו כי האי גוונא שאינו יכול לרעות מידי דהוה אשוחט צלילה (ס"ט דף ע"ג:) דאסור לכתחילה לא מיקרי מוכן ועוד
יש לומר דהתם מיידי דאירע שכלו לו חדושו והכא מיידי בלא כלו לו חדושו ועד היום וא"כ לא הו מוכן היום והואיל וצ"ח השמשות לא היה חזי:
השתא

(א) לקמן כב. שבת קל"ט;
(ב) לקמן כב: ר"ה ט: ל"ב,
(ג) גלימא פ"י לתקן וי"א
לתפור. ערוך. (ד) ד' אשי צליל
וכ"ה צי"ט ור"ה א"ל;
(ה) לקמן פ"ו. (ו) לקמן כב:
(ז) ע"י מוס' צ"ח כב. ד"ה
(ח) ע"י מהרש"א.

הגהות הב"ח
(א) גבי עמיס מיי"ט שני
כ"ל ותיבת נמתח:

גלוין הש"ס
גבי אפרוח שנוול ביו"ט
ע"י מיר"ט פ"ק ד' מנה
צ' דעדות: שם שחך רב.
וכן לקמן דף פ ע"ב סוכה
דף ע"ב ע"ש:

הגהות מהר"ב
רנשבורג

[א] רש"י ד"ה הטרפה וכו'
דעובר ידן אמו הוא. צ"ב
ר"ל לענין זה הו עובר יך
אמו דלא נימיר בשחיט
אמו דטרפה היא אזל
בגדו מן הטרפה ארבעה
לאו ידן אמו הוא וימתר
בשחיט עגמו דקיי"ל
צי"ט ע"פ ע"פ ומי"ט
מוס' סנהדרין דף פ ע"ב
ד"ה עובר וכו' ע"ש
דו"ק: [ב] תוס' ד"ה
הואיל וכו' והכי מוכח
בשבת. צ"ד דף מה ע"ב
צמנו: ד"ה א"ח צ"ח צ"ח
אפרוח יעשה:

מוסף רש"י

מת ביום טוב עורא וכו'.
מת ששחט. כגון שמת
בשבת ולמחר היה יום
(שבת קל"ט). מה שאין
כן בצביצה. דאין ר"ה שיה
לימים טובים של גלויות,
דאילו ר"ה חמיר יו"ט שני
דלית ונולדה צוה אסורה
בזה (שם לקדושה אהת אם
ולא הקלו צי"ט שני של
ר"ה אלל לענין מה נלמד
(לקמן כב). מניח אדם
עירובי תבשילין מיר"ט
לחברו ומתנה. אם מיר
צי"ט ראשון וכלו שני ימים
טובים חמישי ועבר שבת,
ומתה אם היום חול ומחר
קדש עירובי עירוב, ואם
חולין אינו כריך לעבר
למבשילין (לקמן פ"ו).

מוסף תוספות

א. בחול המועד וכל שכן
במועד עצמו. ת"פ.
ב. אבל לצורך מה
שמוטל לפניו ודאי שרי.
ת"פ. ג. דהא אפרוח
בעודו בקליפתו לא חזי
למיר. רש"י. ד. וכן
סומא ששחט דווקא
בריעבר אבל לכתחילה
לא. ש"ט.